

KIRJA-ARVIOT

Varhaisten erämaakilvoittelijoiden matkassa

Piispa Palladios, Kilvoittelijaelämää. Kertomuksia Lausokselle. Valamo kustannus 2019, 283 s.

Ortodoksia 63 (2023), 207–209

DOI: 10.61560/ortodoksia.136669

Helenopoliksen piispa Palladioksen (k. n. 430) teos *Historia Lausiaca* on yksi tunnetuimmista erämaakilvoittelijoiden kuvauksista. Palladios omisti teoksensa Lausos-nimiselle eunukille, joka toimi korkeassa asemassa Konstantinopolissa. Kilvoittelijaelämää ei siis ole kirjoitettu munkeille vaan henkilölle, jolle erämaan elämä ja hengellisyys eivät olleet omakohtaisesti tuttuja. Teoksen suomenos on ilmestynyt vuonna 2019 postuumisti Johannes Seppälän kääntämänä ja Valamon luostarin kustantamana.

Kyseessä on matkakertomus, jossa tekijä vie lukijansa Egyptin erämaaisien ja -äitien luo luostareihin, keljoihin ja erakkojen asumuksille. ”Ja niin kirjoitin lyhyesti muistiin urheitten taistelijoiden ja suurten miesten tärkeimmät saavutukset ja tunnusteot. Enkä vain erinomaisen elämän saavuttaneitten, iäti muistettavien miesten, vaan myös autuaitten ja siveitten, äärimmäistä vaellusta noudattaneiden naistenkin” (s. 10).

Osan esittelemistään kilvoittelijoista Palladios on tavannut henkilökohtaisesti ja osasta hänellä on ollut käytettävissään muiden silminnäkijöiden tietoja. Hän oli kiinnostunut sekä kilvoittelijoiden hyveellisyydestä että erilaisiin synteihin lankeamisista. Teoksessa kuvataan rukouselämää, pidättäytymisen muotoja (paastoaminen, selibaatti), kiusauksia ja jumalanpalvelusta. Myös erämaan ruoka- ja juomapuoli kiinnostavat tekijää.

Suomennoksen johdannossa olisi ollut hyödyllistä esitellä teosta tarkemmin, kertoa käännösperiaatteista ja avata lukijalle kääntämiseen liittyviä ongelmia ja miten niitä on ratkaistu. Pohjatekstin valintaa perusteleminen olisi myös ollut paikallaan. Palladioksen teoksen synty- ja tutkimushistoria on hyvin monimutkainen. Käännös on tehty laajemman, 151 lukua sisältävän kreikankielisen version mukaan. Akateemisessa maailmassa sen sijaan on varsin yleisesti käytössä 71 luvusta koostuva suppeampi versio.

Teoksen sisällöllinen esittely johdannossa tuo esiin Palladioksen korostuksia ja kiinnostuksenkohteita, mutta Kilvoittelijaelämän olisi voinut sijoittaa tarkemminkin historialliseen kontekstiinsa ja lyhyesti verrata sen kuvauksia muihin tunnettuihin erämaaelämän kuvauksiin. Tämä olisi avannut lukijalle Palladioksen tyyliä ja kerrottavien päämäärien ymmärtämistä. Vielä mukaan olisi voinut lisätä lyhyen kirjallisuusluettelon, josta lukija olisi löytänyt aiheeseen liittyvää tutkimusta ja tietokirjallisuutta. Osuuden päättävä listaus tuskin sammuttaa monenkaan tiedonhaluisen janoa.

Lukijalle, joka ei ole varhaiskristillisen tai askeettisen kirjallisuuden asiantuntija, teos jää hieman ilmaan. Onko kuvattujen kilvoittelijoiden hurskaus ainoa syy, miksi kirjaan kannattaa tarttua? Esimerkiksi askeettiseen elämään liittyvä vastakulttuurisuus suhteessa roomalaisiin perhearvoihin ja perinteisiin olisi ollut maininnan arvoinen seikka. Suomennoksen lukijan oletetaan myös tuntevan erämaahurskauden sanastoa kuten abba, kelja, neitsyt ja luostari avaamatta tarkemmin, mitä nämä termit tai käännösvas-tineet eri yhteyksissään tarkoittavat; toisinaan selitykset taas ovat yksinkertaistavia kuten neitsyen ja nunnan samastaminen (viite 20, s. 30). Palladiokselle itselleen oli tärkeää muistuttaa lukijaansa, tapahtuiko jonkun askeetin kilvoittelu esimerkiksi Nitriassa vai Kelliassa; lukijalle näiden yhteisöjen pääpiirteittäinen tunteminen avaisi kilvoittelijoiden elämää.

Jotkut teoksessa esitellyistä hahmoista ovat suomalaisille lukijoille tuttuja muista aihepiiristä teoksista kuten Filokalia ja Antonios Suuren elämä. Kilvoittelijaelämää antaa runsaasti näkyvyyttä myös erämaaliikkeen piirissä toimineille naisille. Teoksen kansikuva on myös sikäli herkullinen, että kuvattu erämaaäiti eli amma näyttää siinä varsin miehiseltä. Tarkkaavainen katsoja huomaa kil-

voittelijan oikeanpuoleisen käden alta roikkuvan rinnan, joka on suunnilleen yhtä riutunut kuin kohotetut kätetkin. Kuvassa näkyy ilmiö, joka on läsnä jo varhaisissa marttyyrikertomuksissa: hyveelliset naiset miehistyvät varsin konkreettisesti. Palladiosta kääntäessään suomentaja on valinnut kuvata ilmiötä paradoksaalisella sanaparilla ”miehuullinen neito” (s. 26). Ilmiötä olisi toki ollut hyvä avata käännöksen lukijoille enemmän.

Suosittelen kirjaa kaikille myöhäisantiikin maailmasta, kristillisestä askeesista ja erityisesti erämaan hengellisyydestä kiinnostuneille. Johannes Seppälä ansaitsee kiitoksen sekä tästä käännöksestään että kaikesta työstään suomenkielisen lukijakunnan hyväksi.

Joona Salminen

Uskonnollisen kääntymyksen ja kehityksen päiväkirjat

Nunna Kristoduli 2022. Päiväkirjat. Lintulan Pyhän Kolminaisuuden luostari, 415 s.

Ortodoksia 63 (2023), 209–211
DOI: 10.61560/ortodoksia.135944

Nunna Kristoduli on Suomen ortodoksisen kirkon yksi viime vuosikymmenten merkittävimmistä hengellisistä hahmoista. Hänen päiväkirjoistaan on toimitettu teos, joka ulottuu lapsuudesta aina viimeisiin elinvuosiin asti.